

Econometer 3^e kwartaal 2020

In de Econometer van het 2^e kwartaal 2020 zagen we de eerste gevolgen van de COVID-19 crisis op de economie. Deze waren zelfs heviger en abrupter dan tijdens de kredietcrisis. Ook in het 3^e kwartaal was de negatieve invloed van de contactbeperkende maatregelen op de economie zichtbaar. Echter werden de maatregelen in het 3^e kwartaal ook weer versoepeld. De invloed van de (versoepelde) maatregelen op de verschillende economische indicatoren worden beschouwd in deze Econometer.

Ook tijdens het 3^e kwartaal zorgde COVID-19 voor economische krimp

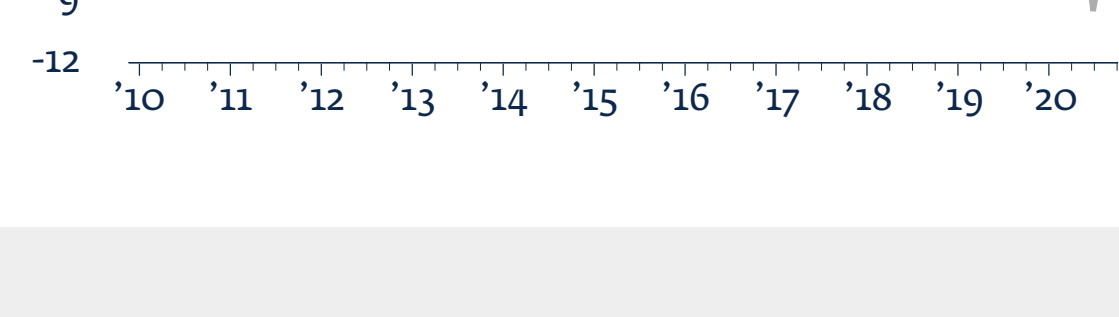
Toen de eerste cijfers over de economische ontwikkelingen voor het 3^e kwartaal van 2020 bekend werden, verschenen er krantenkoppen die stelden dat de economie deels was teruggeveerd met een historisch hoge groei van 7,7% ¹. Dit geeft echter een vertekend beeld, omdat er hierbij werd gekeken naar de kwartaal-op-kwartaalgroei. Oftewel er was sprake van een hoge groei ten opzichte van het 2^e kwartaal van 2020, het kwartaal met de meest ongunstige economische ontwikkeling ooit gemeten.

In de Econometer wordt gekeken naar de jaar-op-jaargroei, oftewel de ontwikkeling ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Als hiernaar gekeken wordt blijkt dat de economie in het 3^e kwartaal van 2020 met circa 2,5% is gekrompen in Nederland. Gelderland deed het iets beter met een krimp van 'slechts' 1,5%. Dit geeft een heel ander beeld dan de cijfers over de kwartaal-op-kwartaalgroei. Doordat de maatregelen van de intelligente lockdown werden versoepeld tijdens de zomermaanden konden onder andere de sectoren Horeca, Handel en Vervoer weer meer produceren dan de voorgaande maanden, waardoor deze sectoren voor een belangrijk deel verantwoordelijk zijn voor de economische groei ten opzichte van het 2^e kwartaal. Voor de Horeca geldt bijvoorbeeld dat het volume, de voor prijsveranderingen gecorrigeerde omzet, met 103,2 procent steeg ten opzichte van het vorig kwartaal. Tegelijkertijd valt in het CBS artikel ook te lezen dat ondanks dit sterke herstel de omzet van de Horeca nog altijd 12,2% lager was dan in hetzelfde kwartaal een jaar eerder ².

Economische groei

%-groei van het BBP ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder

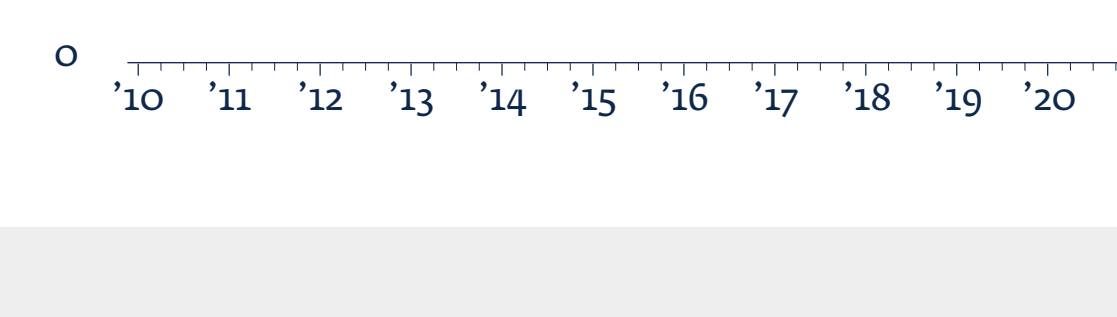
Bron: CBS

Werkloosheidspercentage

Werkloosheid in % van de beroepsbevolking kwartaalcijfers

Bron: CBS/BEO

Bijna alle sectoren zagen hun productie krimpen ten opzichte van het 3^e kwartaal 2019. De sectoren die het zwaarst werden getroffen waren de Cultuur en Recreatie-sector en de Zakelijke diensten (uitzend- en reisbureaus). Ondanks dat de meeste sectoren zijn gekrompen in het 3^e kwartaal, is de krimp een stuk kleiner dan tijdens het 2^e kwartaal. Met name in de sector Handel, Vervoer en Horeca was de krimp een stuk kleiner. In het 2^e kwartaal was dit nog -16,1% ten opzichte van het jaar ervoor, in het 3^e kwartaal 'slechts' -2,3%. Ook de sectoren Industrie en Zorg profiteerden van de versoepelde maatregelen en de tijdelijke daling van het aantal COVID-patiënten ³.

Impact COVID-19 duidelijk zichtbaar op de arbeidsmarkt

De werkloosheidscijfers laten de gevolgen van de COVID-19 crisis steeds duidelijker zien. In het 3^e kwartaal van 2020 steeg het werkloosheidspercentage in Nederland van 3,8% naar 4,3%. Dit is net als in het 2^e kwartaal een stijging van 0,5%punt. Het werkloosheidspercentage in Gelderland steeg van 3,6% naar 3,8%, wat betekent dat het werkloosheidspercentage nog altijd onder het landelijke gemiddelde ligt en ook minder hard steeg dan het landelijke gemiddelde. De beperkte stijging van de werkloosheid ten opzichte van de enorme daling van het BBP is grotendeels te verklaren door de overheidsmaatregelen. De verwachting is dat de werkloosheid nog verder op zal lopen zodra de overheid de steunmaatregelen (waaronder NOW), waarbij zij het grootste deel van de lonen betalen voor bedrijven die getroffen zijn door de COVID-19 crisis, gaat afbouwen.

De werkgelegenheidsgraad, het aantal banen als percentage van de beroepsbevolking, daalde in het 2^e kwartaal van 2020 met bijna 1%punt ten opzichte van het voorgaande kwartaal. In het 3^e kwartaal was er sprake van een licht herstel. Voor Nederland steeg de werkgelegenheidsgraad van 67,9% naar 68,2% en in Gelderland was er een stijging van 68,6% naar 68,8. Dit is wel lager dan in dezelfde periode een jaar geleden. De grafiek die de 12-maandsgemiddelden toont, laat daardoor voor het 3^e kwartaal een dalende lijn zien voor zowel Nederland als Gelderland.

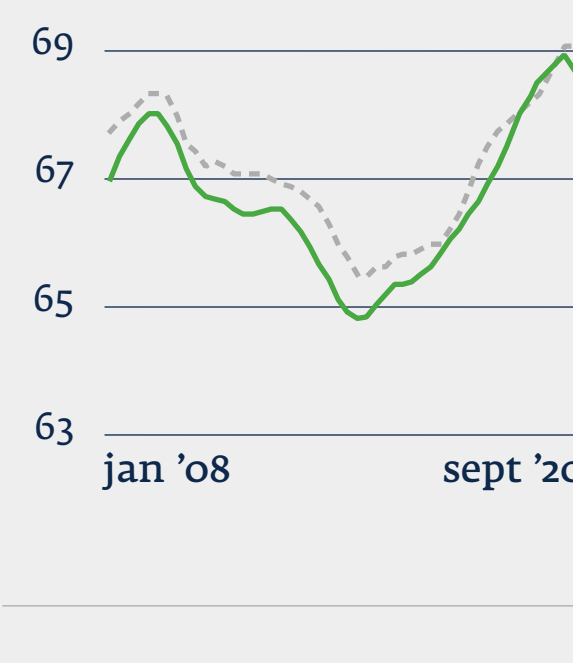
Het aantal nieuwe vacatures daalt al sinds het 4^e kwartaal van 2019. In Gelderland was het aantal nieuwe vacatures ongeveer gelijk aan het niveau van 2012 terwijl Nederland nog iets boven het niveau van 2012 zat. In het 3^e kwartaal van 2020 daalde het aantal vacatures in Gelderland wel relatief minder hard dan voor Nederland als geheel.

De bevolking blijft in zowel Nederland als Gelderland langzaam doorgroeien waarbij de verschillen, door de toch al beperkte groei, heel gering zijn. Door COVID-19 wordt de toch al trage bevolkingsgroei in zowel Nederland als Gelderland nog verder vertraagd. Hiervoor zijn twee oorzaken, een hogere sterfte door COVID-19 en de beperkende maatregelen die ervoor zorgen dat de (inkomende) migratie flink daalt ⁴.

Werkgelegenheidsgraad

% van de 15- tot 75-jarige bevolking met een baan

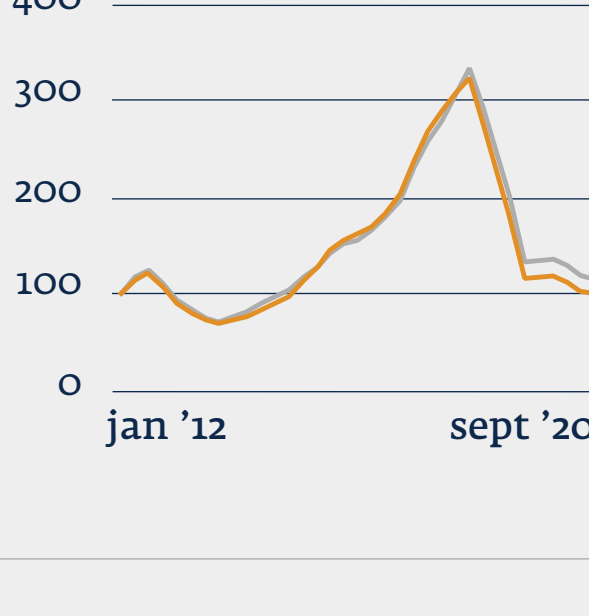
Bron: CBS

Nieuwe vacatures *

Indexcijfer, jaargemiddelde 2012 = 100

Bron: CBS/UWV/BEO

³ CBS

⁴ NOS

Gelderland
Nederland

Bij deze getallen en percentages wordt er gebruik gemaakt van een voortschrijdend 12maandsgemiddelde.

Gebruikte bronnen: zie grafiekjes, trendstijling Bureau Economisch Onderzoek, provincie Gelderland

Ontwikkelingen in het bedrijfsleven iets gunstiger

De COVID-19-crisis heeft tot dusver weinig invloed op het aantal faillissementen. De historische context laat echter zien dat faillissementen vaak pas een tijdje na het begin van een crisis beginnen te stijgen. Dit zogenoemde vertragingseffect komt onder andere doordat bedrijven het nog een tijdje kunnen volhouden met buffers die zij hebben opgebouwd. In het nieuws komen echter steeds vaker berichten dat deze buffers op beginnen te raken. Maar door de overheidssteun, die bedrijven helpt het hoofd boven water te houden, wordt het aantal faillissementen kunstmatig laag gehouden. Zodra deze steun afneemt kan het zijn dat er alsnog een flinke piek in het aantal faillissementen komt.

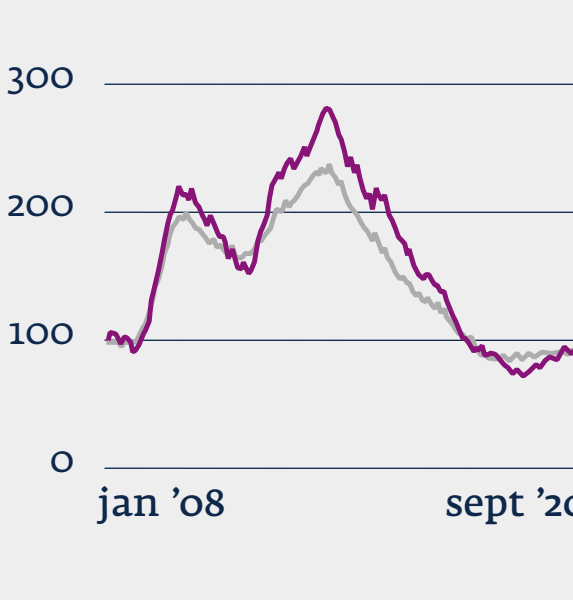
Het percentage bedrijven in de industrie met omzetgroei is tijdens het 3^e kwartaal weer iets gestegen ten opzichte van het 2^e kwartaal. Ook in vergelijking met hetzelfde 3^e kwartaal van 2019 was er sprake van een lichte stijging. Dit betekent echter niet dat alles goed ging in de industrie. Als er gekeken wordt naar het omzetvolume dan was er in bijna alle takken van de industrie een daling zichtbaar ten opzichte van het 3^e kwartaal 2019. Dit komt onder andere door de lagere afzetprijzen en de nog altijd beperkte exportmogelijkheden ⁵.

De Cultuur & Recreatie sector wordt zwaar getroffen door de COVID-19 maatregelen. Tijdens het 3^e kwartaal zorgden de versoepelde maatregelen in Nederland, het mooie zomerweer en de internationale reisbeperkingen ervoor dat men veelal in eigen land op vakantie ging. Gelderland is al sinds vele jaren binnenlandse vakantierovincie nr. 1 en profiteerde bovengemiddeld van het stijgende aantal binnenlandse toeristen. Dit is terug te zien in het aantal overnachtingen. In het 2^e kwartaal daalde het aantal overnachtingen relatief minder dan het Nederlands gemiddelde en in het 3^e kwartaal steeg het aantal overnachtingen relatief meer. Hier spelen twee zaken een belangrijke rol. Het aandeel buitenlandse gasten in het totaal van het binnenlands- en buitenlandse bezoek is in Gelderland een stuk lager dan in Nederland. Hierdoor had Gelderland minder last van de internationale reisbeperkingen. Daar kwam nog bij dat als gevolg van COVID-19 de rustige landelijke gebieden, zoals de Achterhoek en de Veluwe, meer in trek waren ten opzichte van de steden. Hierdoor steeg het aantal binnenlandse gasten in Gelderland sterker dan gemiddeld.

Faillissementen

Indexcijfer, jaargemiddelde 2008 = 100

Bron: CBS

Industrie

% bedrijven met omzetgroei

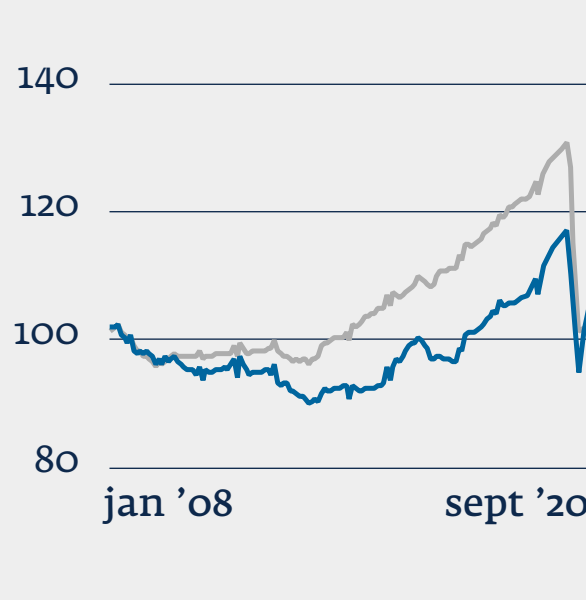
Bron: CBS

Overnachtingen R&T

Indexcijfer, jaargemiddelde 2008 = 100

Bron: CBS

Weinig impact op de woningmarkt

Op de woningmarkt lijkt COVID-19 nog niet te zorgen voor trendbreuken. Woningprijzen blijven stijgen en ook het aantal verkochte woningen gaat nog altijd omhoog. De reden voor het blijvende stijgen van de woningprijzen kan onder meer verklaard worden door het slepende woningtekort in heel Nederland. Opvallend is ook dat de prijzen in Gelderland sterker stegen dan het landelijk gemiddelde. Dit past bij het beeld dat men tijdens deze COVID crisis op zoek gaat naar woningen buiten de stad. Daarbij wordt veel waarde gehecht aan het nabije landschap, iets waar Gelderland om bekend staat. Ondanks het tekort aan woningen blijft ook het aantal verkochte woningen nog steeds stijgen. Bij deze ontwikkeling loopt Gelderland volledig in lijn met het Nederlands gemiddelde. Het aantal bouwvergunningen daalt al sinds begin 2019, voordat de COVID-19 crisis zijn intrede deed, en deze trend heeft doorgezet. Hier spelen andere zaken zoals de stikstofproblematiek nog altijd een belangrijke rol.

Woningverkoop

Indexcijfer, jaargemiddelde 2008 = 100

Bron: Kadaster

Woningprijzen

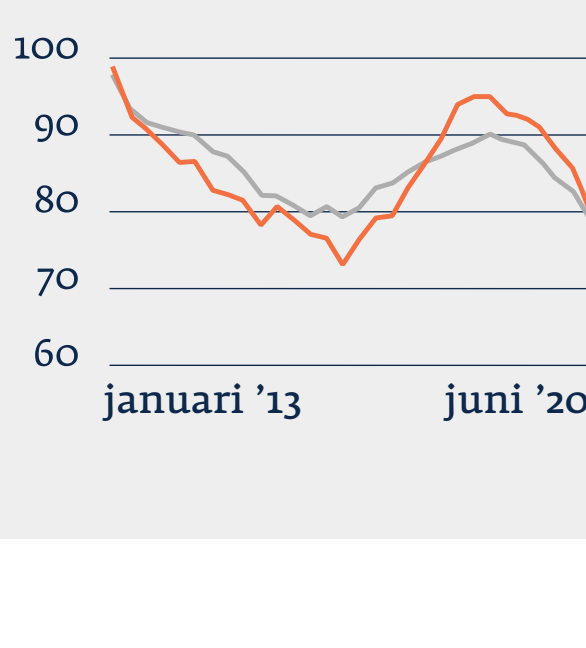
Indexcijfer, jaargemiddelde 2008 = 100

Bron: Kadaster

Aantal bouwvergunningen bedrijfsgebouwen

Indexcijfer 2012 = 100 Bron: CBS

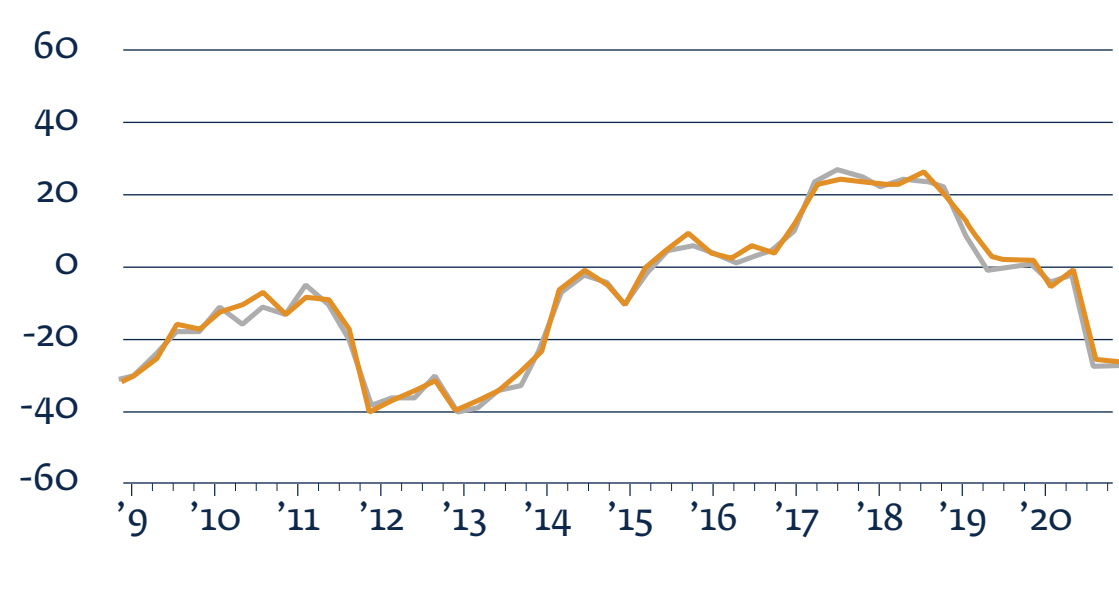
Ondernemersvertrouwen neemt iets toe, consumentenvertrouwen blijft laag

Het consumentenvertrouwen in Gelderland daalde ten opzichte van het 2^e kwartaal 2020 nog verder, terwijl deze in Nederland stabiel bleef. Hierdoor ligt het consumentenvertrouwen in Gelderland nu iets onder het landelijk gemiddelde. Dit toont aan dat mensen nog steeds onzeker zijn over hun financiële toekomst, hun werkzekerheid en dat de koopbereidheid nog altijd laag is.

Consumentenvertrouwen

Saldo van positieve en negatieve antwoorden (uitgedrukt in %), kwartaalcijfers

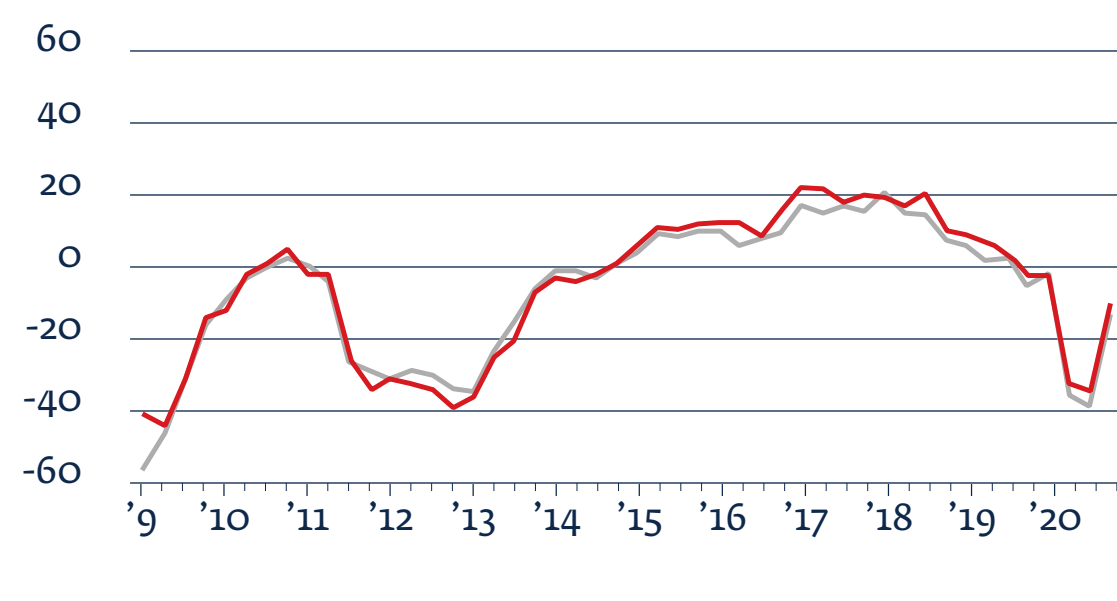
Bron: CBS

Producentenvertrouwen

Saldo van positieve en negatieve antwoorden (uitgedrukt in %), kwartaalcijfers

Bron: CBS

In het 3^e kwartaal steeg het vertrouwen bij de ondernemers in bijna alle sectoren. Alleen in de detailhandel was er geen sprake van een stijging ⁶. Het producentenvertrouwen ligt echter nog steeds onder het niveau van eind 2019, voordat de COVID crisis begon. Dit geldt zowel voor Gelderland als Nederland, waarbij de ondernemers in Gelderland iets minder negatief gestemd zijn dan het landelijk gemiddelde. De stijging van het producentenvertrouwen is te verklaren door de versoepelde maatregelen.

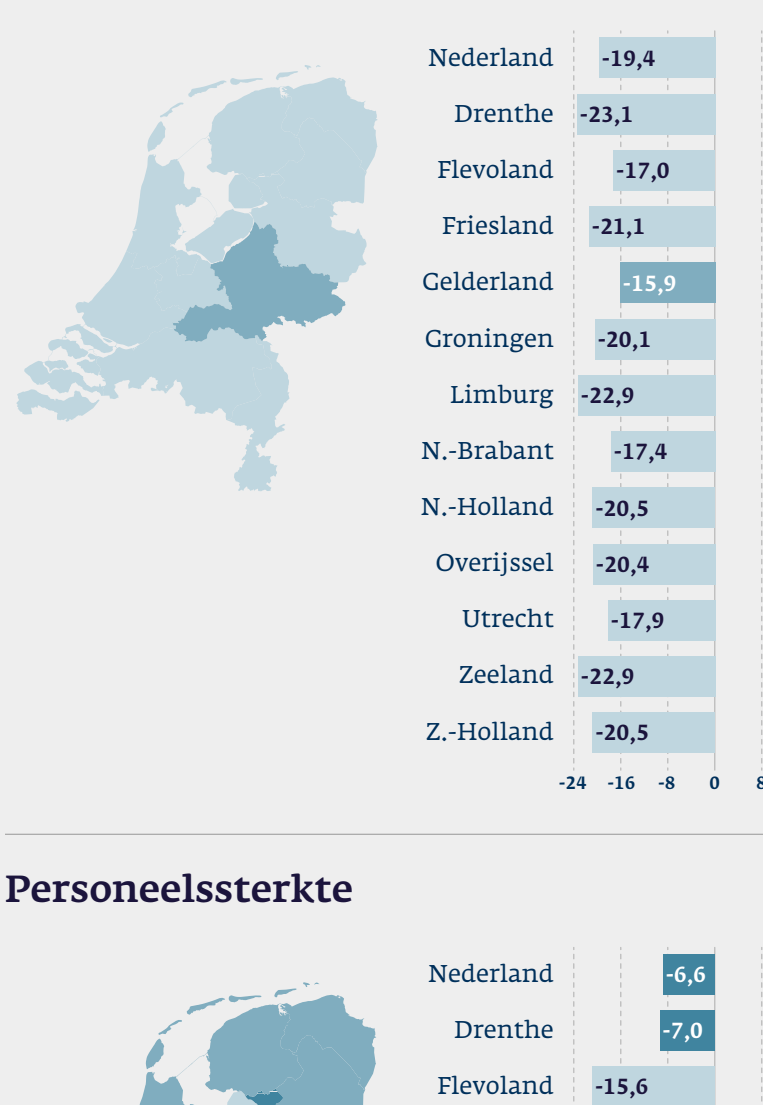
Uit de Conjunctuur Enquête Nederland bleek dat de stemming onder ondernemers in Gelderland en Noord-Brabant het minst negatief was van alle provincies. Vooral de verwachtingen met betrekking tot de buitenlandse omzet waren in Gelderland opvallend hoog. Per saldo ⁷ verwacht 4,6% van de ondernemers een stijging van de buitenlandse omzet, terwijl het Nederlands gemiddelde slechts 1,5% is. Ook bij het economisch klimaat waren de Gelderse ondernemers positiever, of minder negatief, dan alle andere provincies.

Conjunctuurenquête Nederland

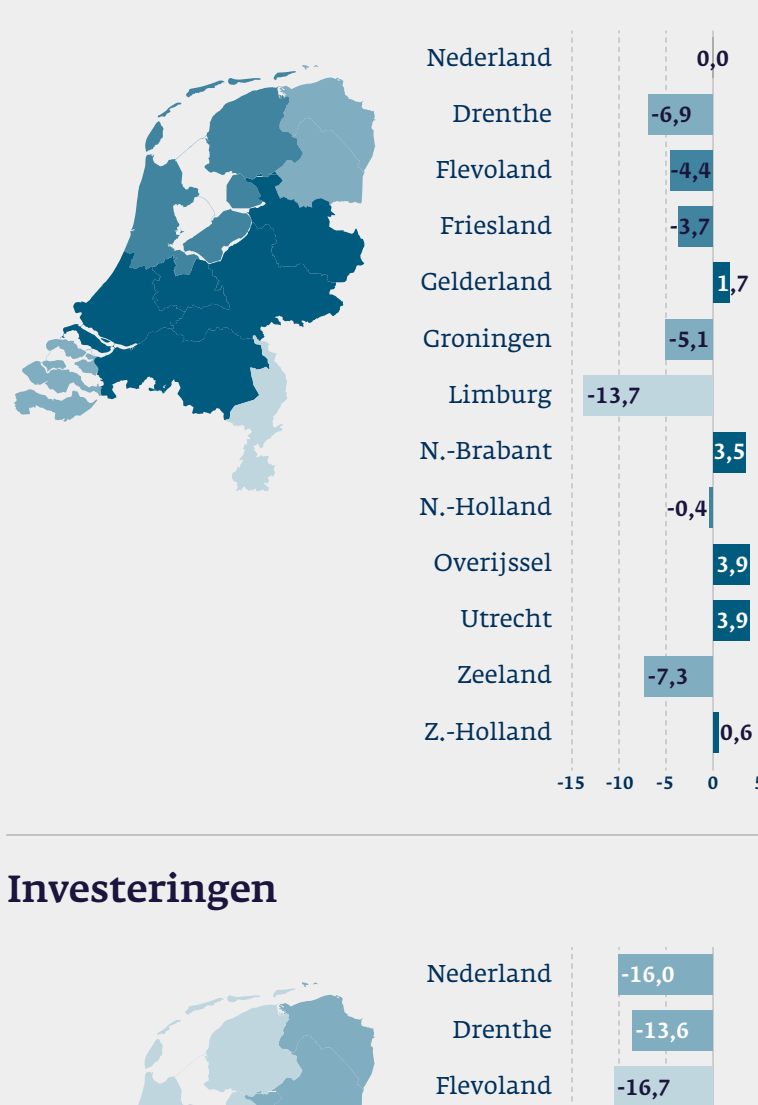
Begin 4^e kwartaal 2020.

Hoe donkerder de kleur, hoe optimistischer het bedrijfsleven. Voor meer informatie zie: [COEN rapport-2020](#) (pagina 10)

Economisch klimaat

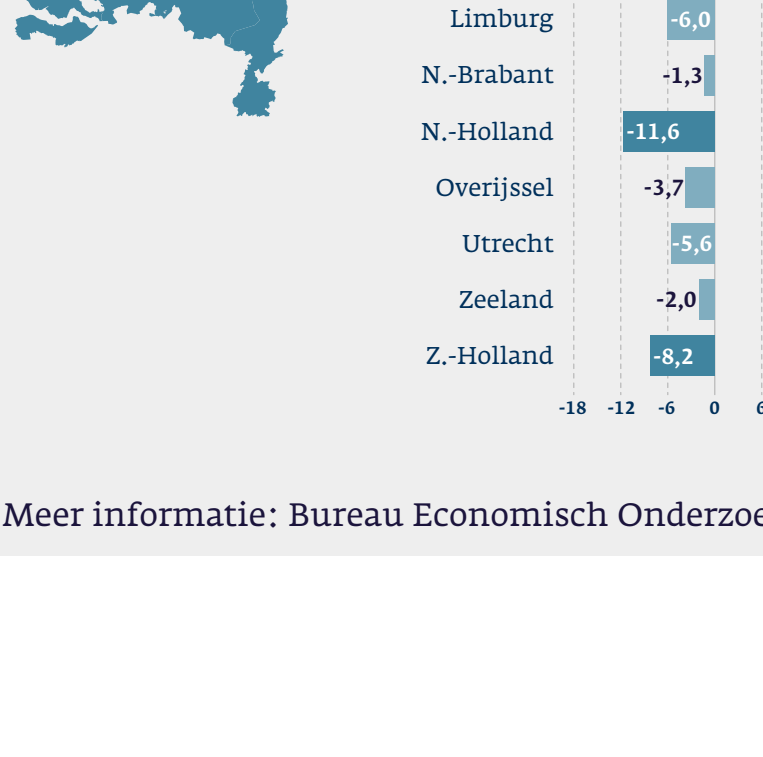
Omzet

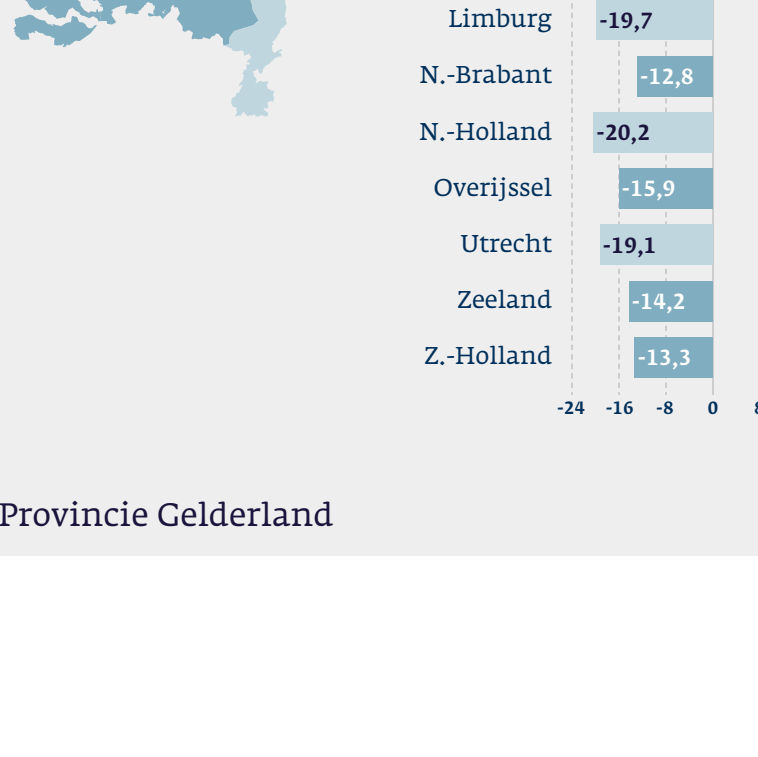
Buitenlandse omzet

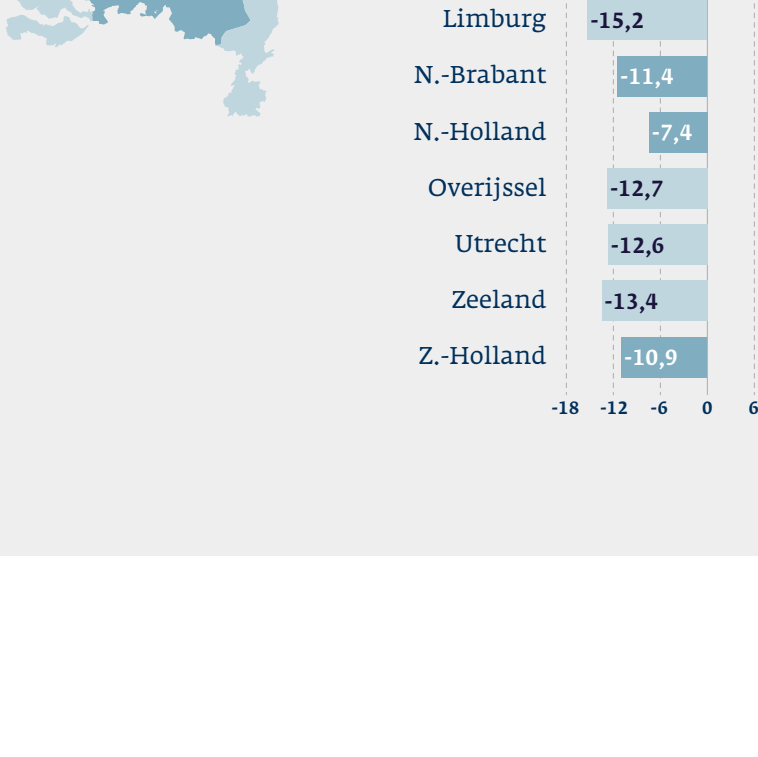
Personeelssterkte

Investeringen

Ontwikkeling winstgevendheid

Meer informatie: Bureau Economisch Onderzoek, Provincie Gelderland